

Geschiedenis van Dorst

Op een luchtfoto uit de vijftiger jaren komt het voormalige brouwerijgebouwtje nog voor. De pastorie is dan al vervangen door het tegenwoordige gebouw. Of de in 1790 gebouwde schuurkerk is ben ik nog niet helemaal zeker. Deze schuurkerk is in 1835 vervangen door een Waterstaatskerk op het Kapelerf. De brouwerij is vermoedelijk gebouwd door Wout van den Zandheuvel, over het verschillende gebruik van de achternaam zal ik in een volgend artikel dieper op ingaan.

Omdat het putwater, ongekookt, niet geschikt was voor consumptie werd er bier gedronken. Iedere plaats bezat dan ook wel een of meerdere brouwerijen.

Ook in Dorst gebeurde dit al zal er in de begin periode wel veel thuis gebrouwen zijn. In de steden ontstonden de eerste koopbrouwerijen. Zo vestigden Peeter Franck Willemse uit Dorst en Matheus Robbrechts uit Gilze zich in 1562 als brouwer in Breda.

Zij bezaten vermoedelijk samen een brouwerij want bij het aanvaarden van het poorterschap op 24 november van dat jaar waren zij elkanders borg. Op 30 augustus 1664 wordt de broer van Peeter, Adriaan Franck Willemsz, als meester moutmaker als poorter ingeschreven.

In 1656 komen we Cornelis Jansse van Riel tegen als tavenier in Dorst. Uit de tekst van akte is op te maken dat de herberg ligt aan de doorgaande weg van Breda naar 's Hertogenbosch. In dezelfde periode huurt Jan Adriaen Claessen sinds 3 jaar de zolder van het huis dat als pastorie en school dienst deed en sinds de reformatie (1648) leeg stond.

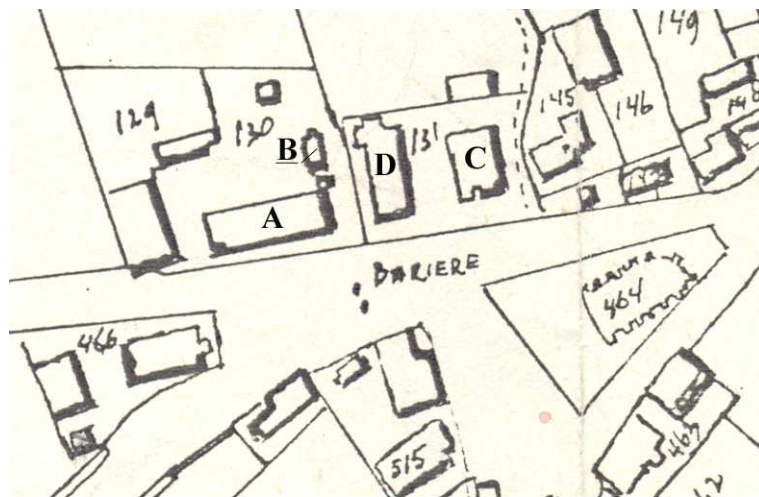
Rond 1700 komen we Wouter Anthonis Cornelisse tegen als kastelein en brouwer in Dorst. Hij is voor 1698 getrouwd met Cornelia van Dijck. De rekening van de Vrijheid Oosterhout over 1704 vermeld een betaling van 43 gulden 16 stuivers aan Wouter Ant. Cornelissen, waard in Dorst, voor vertering bij het controleren van het onderhoud van wegen en waterlopen door de gemeentelijke autoriteiten en de gezworenen van Dorst.

Hij deed waarschijnlijk grote investeringen in de herberg en brouwerij, In 1711 staat Catharina van Riel, koopvrouw in Breda en weduwe van Pieter Deckers, garant voor de door Wouter van den Santheuvel en Jan Peeter Jochems gekochte goederen.

Deze goederen waren nagelaten door Hendrick van der Put en zijn echtgenote. De daarop volgende jaren, 1712 en 1713, leende hij van Johannes Stevens uit Breda een bedrag van respectievelijk 400 en 300 gulden tegen een rente van 3 gulden en 10 stuivers de honderd. Dit wil dus zeggen tegen 3½% wat voor die tijd zeer gunstig was daar het normale tarief voor leningen 5½% bedroeg. Deze schuld van in totaal 700 gulden bestaat in 1728 nog steeds. Bij de notaris in Breda passeerde in dat jaar een akte waarbij Anthonij van Miert uit Teteringen als borg werd genoemd.

In 1717 verklaren de beëdigde ijkers, Pieter van Ven en Arnoldus Dons uit Breda, dat zij bij Wouter Antonisse van den Zantheuvel de brouwketel en kuip hebben gewaterijkt. De brouwketel had een inhoud van 9 en de kuip van 13 ton.

Deze gegevens had de overheid nodig om de brouwers, kasteleins en overige inwoners een belasting op te leggen over goederen die voor het dagelijkse leven onmisbaar waren. Zo moest iedereen die bier dronk een bepaald bedrag voor het gebruik hier over betalen.

Gedeelte uit de kadasterkaart van circa 1830.
A boerderij naast de huidige kerk. B de brouwerij. C de pastorie.
D de schuurkerk.

Piet van Beek

Literatuur:

Gemeente-archief Breda; Poorterboek 1534 en 1632, pag. 65
Gemeente-archief Breda; R 826, folio 187
Regionaal Historisch Centrum Tilburg;
de kadastrale gegevens van Oosterhout,
doop-, trouw- en begraafboeken van Dorst en Oosterhout,
oud administratief archief van Oosterhout, nummer 4049 folio 49.